

JACEK WIESIOŁOWSKI

Z KÓRNICKEGO KODEKSU CORPUS CRICIANUM. PRZYCZYNKI DO DZIEJÓW POEZJI POLSKO-ŁACIŃSKIEJ

Badania nad twórczością Andrzeja Krzyckiego rozpoczęły się wkrótce po jego śmierci. Stanisław Górski, twórca zbiorów *Acta Tomiciana*, latami gromadził i scalał rozproszoną spuściznę literacką twórcy, którego ulotne wiersze wciąż krążyły w kręgach polskich humanistów i wychowanków kancelarii królewskiej.

Podstawę pod nowożytnie badania stworzył Kazimierz Morawski, wydając w 1888 r. *Andreae Cricii Carmina* jako trzeci tom „Corpus Anti-quissimorum Poetarum Poloniae Latinorum usque ad Jonannem Coch-anovium”. Wydawca oparł swą edycję na pierwodrukach oraz na pięciu rękopisach — Biblioteki Kórnickiej 243, Biblioteki Ossolińskich 2304 i 158, Biblioteki Jagiellońskiej 2390 oraz Biblioteki Krasieńskich 74. Znał także inne rękopisy, lecz nie zużytkował ich przy wydaniu¹. Wy-suwając na czoło wykorzystanych kodeksów rękopis kórnicki 243 ani nie wykorzystał w pełni zawartych w nim tekstów, ani też nie oparł się na jego lekcjach tekstu. Włączając do swego wydania wiersze obcego autorstwa, nie zajął się udowodnieniem podstawy do eliminacji wierszy innych figurujących w *Corpus Cricianum* Stanisława Górskiego a nie opatrzonych nazwiskiem autora.

Edycja Morawskiego wywołała szereg krytycznych uwag² i wyraźnie wzmogła zainteresowanie twórczością Krzyckiego. S. Ptaszycki posze-rzył znajomość tekstu o zachowane wówczas w Petersburgu rękopisy *Corpus Cricianum*, zawierające m. in. nowe uwagi o autorach wierszy³. Ważne korektury do wydania i dalsze pominięte przez Morawskiego teksty przyniosła praca M. Sasa, oparta na nie znanym wydawcy rękopi-sie z Suchej⁴. Najsurowszym krytykiem edycji Morawskiego był Ryszard

¹ *Andreae Cricii Carmina*. Kraków 1888 s. XI - XVI.

² Por. *Nowy Korbut*. T. 2 s. 427 - 428.

³ S. Ptaszycki: *Poezje Krzyckiego*. „Ateneum” T. 2: 1889; por. też J. Ko-rzeniowski: *Zapiski z rękopisów Cesarskiej Biblioteki Publicznej w Peters-burgu*. Kraków 1910 passim.

⁴ M. Sas: *Przyczynek do krytyki tekstu Andrzeja Krzyckiego*. Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce T. 7: 1892 s. 186 - 201; por. tenże:

Gansiniec systematycznie wykazujący zarówno błędne lekcje wydania, jak i identyfikujący źródła wierszy Krzyckiego i eliminujący wiersze obcego autorstwa włączone w skład edycji Morawskiego⁵. W przeciwieństwie do Morawskiego reprezentującego jeszcze „arystokratyzm wydawniczy”, nie poparty ani rzetelnym studium podstawy źródłowej, ani filologiczną „recensio”, Gansiniec podchodził niezwykle krytycznie do tekstów i niejednokrotnie drobne usterki metrum bądź powszechność tematu wiersza wystarczyły mu do odsądzenia Krzyckiego od autorstwa. Wykonane pod kierunkiem Gansinca studium J. Sandhausówny przysądziło poecie zaledwie 41% utworów wydanych przez Morawskiego. Sandhausówna przeprowadziła przed II wojną światową studium 7 rękopisów. Jednakże nie wiadomo, ani jakie rękopisy zostały przez nią uwzględnione, ani też jakie teksty zostały przez nią (i przez R. Gansinca) zakwestionowane⁶. W każdym razie podstawa źródłowa jej studium nie stanowiła ani połowy zachowanych wówczas w bibliotekach polskich kodeksów *Corpus Cricianum*. Cenne studium rękopisów *Corpus Cricianum* przeprowadził Jerzy Krókowski, na marginesie swego wydania tekstów Janickiego, gdyż część wierszy Janickiego została przechowana właśnie przez rękopisy *Corpus Cricianum*. Krókowski jako pierwszy przeprowadził analizę całości zachowanych obecnie w bibliotekach polskich rękopisów wierszy Krzyckiego. Wyróżnił on redakcję pełną obejmującą 9 rękopisów oraz zbiory redakcji niepełnej zachowane w 3 kodeksach⁷.

W ramach opracowywania drugiego tomu *Katalogu rękopisów staropolskich Biblioteki Kórnickiej* konieczna okazała się dalsza analiza wzajemnego stosunku rękopisów *Corpus Cricianum*, celem określenia wartości posiadanych przez bibliotekę rękopisów BK 243 i BK 244. Mimo ograniczonych celów badawczych analiza przyniosła interesujące wyniki.

Punktem wyjścia było rozbiecie wyodrębnionej przez Krókovskiego redakcji pełnej na dwie odrębne redakcje. Cechą charakterystyczną redakcji II jest układ rzeczowy wierszy w działach: Heroica et Regia; De stemmatibus familiarum; Venerea; Mordancia; Enigmata aliquot; Religiosa, divina, pia; Sepulchralia; Insriptiones, epitaphia et elogia Romana Italica. Działy te, które adaptował do swego wydania Morawski, są różnie tytułowane w rękopisach. Redakcja I natomiast nie posiada układu rzeczowego a elementy prymitywnego układu rzeczowego są w niej przemieszane z luźnymi wierszami o różnej tematyce. Stan ten wskazuje na starszeństwo tej redakcji, którą reprezentuje rkps BK 243 oraz za-

Przyczynek do poezji polsko-tacińskiej XVI w., „Rozprawy Akademii Umiejętności Wydziału Filologicznego”. Ser. 2 T. 3: 1893 s. 302-306 — o rękopisie z Nawry.

⁵ Por. R. Gansiniec: *Pseudo-Criciana*. „Pamiętnik Literacki” 22/23: 1925/1926; 25: 1928; tenże: *Rękopisy poezji Andrzeja Krzyckiego*. „Sprawozdania PAU” 50: 1949 s. 419-420.

⁶ Por. Gansiniec: *Rękopisy...* s. 420.

⁷ Klemens Janicki: *Carmina*. Wyd. J. Krókowski. Wrocław 1966 s. X-XIII.

giniony rkps z biblioteki w Sucheju⁸. Pozostałe rękopisy należą do redakcji II i wyodrębnionej już przez Krókowski red. III.

Układ rzeczowy poezji Krzyckiego opracował Górski przypuszczalnie w 1551 r., a najstarszy jej przekaz znajdował się w zaginionym rękopisie Biblioteki Krasieńskich 74, należącym w XVI w. do Józefa Jasińskiego, archidiacona wileńskiego, później kanonika krakowskiego. Analiza kodeksologiczna rękopisów II redakcji wykazała, że rozpada się ona na dwie dalsze grupy: starszą red. II A i młodszą red. II B, charakteryzującą się pewnymi przedstawieniami wewnątrz grup rzeczowych. Z zachowanych rękopisów do red. II A należą kodeksy następujących bibliotek: Biblioteki Ossolińskich 2304, Biblioteki Raczyńskich 61, Biblioteki Raczyńskich 212 oraz Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1688. Do red. II B należą kodeksy: Biblioteki Ossolińskich 158, Biblioteki Jagiellońskiej 2390, Biblioteki Narodowej akc. 4793, Biblioteki Kórnickiej 244 oraz Biblioteki Ossolińskich 2447 (częściowo). Sądząc z zachowanych skąpych informacji do red. II należały też zaginione w 1944 r. rkpsy Biblioteki Narodowej: Lat. F. XVIII. 1 (Tomasza Paprockiego), Lat. F. XVII. 13 (Dunina, starosty radoszyckiego, według notatek Żaluskiego identyczny w układzie z rkps BK 244), Lat. F. XVII. 63 (ze zbiorów Andrzeja Opalińskiego) oraz Lat. F. XVII. 71 (o nieznanej bliżej proveniencji)⁹, a także wspomniany rękopis Biblioteki Krasieńskich (Józefa Jasińskiego). Dla zaginionych rękopisów niemożliwe jest rozróżnienie między red. II A a red. II B. Przypuszczać jedynie można, że do red. II A należał rękopis Jasińskiego, a do red. II B rkps Dunina. Nieznana jest natomiast przynależność redakcyjna zaginionego rkps Biblioteki Krasieńskich 612¹⁰.

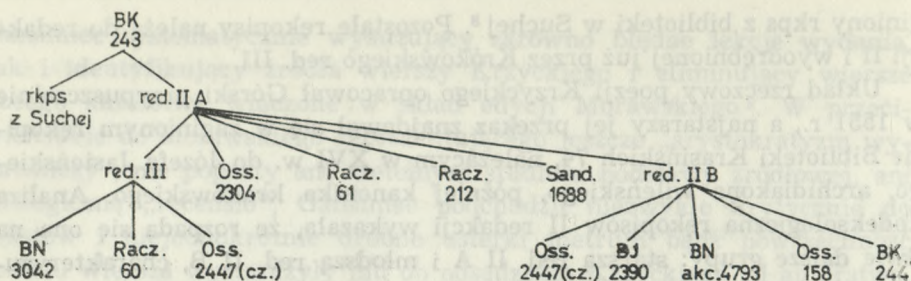
W nieco późniejszym czasie, na podstawie kodeksu wierszy z red. II A, opracowano red. III poezji Krzyckiego, dokonując eliminacji sporej ilości wierszy. Nie jest jednak pewnym udział Stanisława Górskiego w opracowaniu tej redakcji, zachowanej w rękopisach Biblioteki Narodowej 3042, Biblioteki Raczyńskich 60 i Biblioteki Ossolińskich 2447 (częściowo). Stemma codicum zachowanych rękopisów przedstawia ryc. na stronie następnej.

Wzajemne relacje kodeksów red. II A, II B i III wymagały dalszych studiów wychodzących daleko poza potrzeby opracowania katalogowego rękopisów. Stemma codicum wykazuje jednak bezsprzeczną wartość przekazów rkpsu BK 243, będącego przodkiem wszystkich zachowanych kodeksów, jedynym zachowanym przedstawicielem redakcji I, a do tego pochodzącym bezpośrednio z pracowni Górskiego, który osobiście prze-

⁸ Por. Sas: *Przyczynek do krytyki...* s. 186 i nn.

⁹ Por. Korzeniowski, *op. cit.* nr 226, 227, 233; Ptaszycki, *op. cit.* s. 533 - 534.

¹⁰ F. Pułaski: *Opis 815 rękopisów Biblioteki Ordynacji Krasieńskich*. Warszawa 1915 s. 688. Dalsze rękopisy z poezjami Krzyckiego zachowane w tej bibliotece były kopiami z XIX w.



pisał część tekstów a wszystkie zaaprobował do włączenia w skład *Corpus Cricianum*.

Szczegółowa analiza bibliologiczna kodeksu BK 243, uwzględniająca układ składek rękopisu, układ rąk kopistów, datację kart dołączanych do bloku wierszy, datację względną tekstów dopisywanych — czy to na podstawie zmian duktu pisma S. Górskiego, czy to na podstawie ustalenia czasu współpracy kopistów z Górskim — doprowadziła do rozpoznania etapów powstawania woluminu. Ma to niebagatelne znaczenie zarówno dla ustalenia autorstwa tekstów jak i dla określenia zmian w koncepcji *Corpus Cricianum*.

Pierwotnym zamysłem Górskiego było zgromadzenie całości spuścizny Andrzeja Krzyckiego, zarówno korespondencji i innych materiałów ilustrujących działalność poety jak i wierszy. Koncepcja ta była zbliżona do koncepcji *Acta Tomicianae* i nie można wykluczyć, że tworzenie takiego *Corpus Cricianum* było elementem przygotowawczym, studyjnym, dla opracowania i udoskonalenia redagowania zводу *Acta Tomicianae*. Pierwotny zrab *Corpus Cricianum* objął korespondencję poety, wyciągniętą przede wszystkim z archiwum podkanclerzego Piotra Tomickiego oraz nieliczne listy Tomickiego do siostrzeńca, zachowane prawdopodobnie w brulionach kancelaryjnych, a także inne materiały, które mogły być przesłane przez Krzyckiego wujowi¹¹, bądź też przekazane mu przez adresatów z kręgu kancelarii koronnej. Równocześnie z przepisa-

¹¹ Warto zwrócić uwagę na nie wydaną polemikę z 1526 r. Piotra Kossobudzkiego sufragana płockiego z Janem Polindrem (rkps BK 243 k. 233 - 259v), gdyż według informacji S. Górskiego, współautorem tekstu miał być Andrzej Krzycki. Przy polemikach religijnych, w części kodeksu obejmującej korespondencję, S. Górski umieścił tekst *Encomia Lutheri*, zbioru wierszy antyluterskich opracowanego pod kierunkiem Krzyckiego przez wychowanków dworu Piotra Tomickiego. W toku opracowania katalogowego rękopisu udało się zidentyfikować kilku dalszych autorów wierszy. Prócz Krzyckiego napisali wówczas wiersze: Jan Krzycki bratanek poety, Piotr Potulicki kasztelanic rogoziński, Feliks Ciesielski późniejszy kanonik łęczycki, Piotr Sadowski, Piotr Rydzyński siostrzeniec Krzyckiego, późniejszy kanonik poznański, Paweł Głogowski sędzia gostyniński, późniejszy dziekan płocki, Jan Ostroróg kasztelanic kaliski, Stanisław Słomowski siostrzeniec Krzyckiego, późniejszy arcybiskup lwowski, Jodek Just Decjusz. Nie udało się jednak zidentyfikować następujących autorów: Mattheus Conrovius — może Maciej Konarzewski późniejszy domownik papieża Klemensa VII, kanonik poznański i gnieźnieński, Joannes Tirvesius.

niem korespondencji dokonano skopionania dwóch pierwszych części bloku wierszy. Dokonano tego wkrótce po śmierci Tomickiego i Krzyckiego, jak wykazuje analiza znaków wodnych, około 1540 r. W kilka lat później powstała trzecia część bloku wierszy gromadząca w zasadzie teksty nagrobków i epitafiów polskich i rzymskich. Równocześnie Górski dołączał i dopisywał, w miarę pozyskiwania, nowe teksty zarówno autorstwa Krzyckiego jak i wiersze powstałe w kręgu jego przyjaciół, bądź też — jak wiersze i nagrobki rzymskie — należące do warsztatu poetyckiego twórcy. W tym drugim etapie, ciągnącym się do co najmniej 1555 r., stopniowo wpisywano coraz mniej wierszy autorstwa Krzyckiego, a rósł udział procentowy wierszy innych autorów. W ten sposób *Corpus Cricianum*, niezależnie od gromadzenia spuścizny literackiej Krzyckiego, stawał się ważnym świadectwem kultury poetyckiej w Polsce za czasów Krzyckiego. Ta jego rola nie została dotychczas w pełni uwzględniona, choć zasygnalizowała ją już praca J. Krókowskiego.

Analiza dwóch pierwszych części bloku wierszy, po usunięciu z ich składu późniejszych dodatków Górskiego, wskazuje na najstarszy zestaw poezji Krzyckiego. Pierwsza część bloku wierszy prawdopodobnie stanowi ów zaginiony zbiorek poezji Krzyckiego przesłany w 1522 r. przez autora na ręce Piotra Tomickiego. Weryfikacja tej tezy, opartej na zestawie utworów w części I bloku i charakterystyce zbioru z 1522 r., miałaby ogromne znaczenie dla oceny ich autentyczności. Druga część bloku wierszy, zebrana wkrótce po śmierci poety, posiada również duży stopień wiarygodności autorstwa. W trzeciej części bloku, powstałej około 1546 r., stopień wiarygodności autorstwa jest już mniejszy, ze względu na zmianę koncepcji dzieła ewoluującego stopniowo ku tworzeniu zbioru utworów z kręgu Krzyckiego. Późniejsze, liczne dopiski są dalszym etapem tej ewolucji.

W części poetyckiej *Corpus Cricianum* znajduje się w BK 243 aż 606 tekstów, w tym kilkadziesiąt prozatorskich, w zasadzie napisów nagrobnych. Mimo iż Morawski opublikował 324 teksty z *Corpus Cricianum*, w tym 297 tekstów przypisanych przez niego Krzyckiemu, znakomita większość utworów zamieszczonych w zbiorze jest opublikowana. Epitafia rzymskie już od początków XVI w. były przedmiotem specjalnych publikacji. Kodeks kórnicki nie przynosi — o ile udało się ustalić — nieznanymi tekstów, nie jest jednak zależnym od żadnego z druków. W Polsce znajdowały się co najmniej dwa rękopiśmienne zbiory napisów rzymskich wykorzystane przez Górskiego przy tworzeniu *Corpus Cricianum*. Jeden z tych zbiorów rękopiśmiennych sporządził na polecenie Piotra Tomickiego Stanisław z Rzeczy, agent podkanclerzego w Rzymie, doświadczony kurialista o humanistycznych zainteresowaniach¹². Lektura ich, a zapewne także drukowanych zbiorów inskryp-

¹² *Acta Tomuciana* T. 14 wyd. W. Pocięcha Poznań 1952 nr 242, 246, por. L.

cji, wpłynęła niewątpliwie na uformowanie się polskich wierszy nagrobnych nowego humanistycznego typu, zwłaszcza że prócz starożytnych kopiowano także epitafia współczesne¹³.

Z nie wydanych przez Morawskiego tekstów wiele trafiło do wydań krytycznych wierszy Janickiego, Dantyszka czy Andrzeja Patrycego Nideckiego, inne — zwykle wydawane z innej podstawy źródłowej — były publikowane przez badaczy twórczości Kromera, Hozjusza, bądź współcześnie publikowane jak wiersze Łazarza Bonamica, Aignana Bourgoin, Jakuba Magni arcybiskupa Uppsali, Wolfganga Droschke, Stefana Broderici czy Filipa Gundela z Passawy. Niektóre teksty wierszowane wydano w ramach *Acta Tomicianae*. Pewną część tekstów wierszowanych i prozatorskich wydał Bartosz Paprocki jako dokumentację i ozdobę tekstu swych *Herbów*¹⁴. Najliczniejsze nagrobki opublikował pierwszy polski wydawca inskrypcji Szymon Starowolski¹⁵. Zapisy tekstów nagrobków w *Corpus Cricianum* mogą posłużyć do weryfikacji przekazów, zwłaszcza tych inskrypcji nagrobnych i wierszy tablicowych, które nie zachowały się. Starowolski często modernizował teksty, co z jednej strony mogło być podyktowane trudnościami odpisania być może już wówczas podniszczonych napisów, z drugiej strony jednak na własną rękę wprowadzał on retusze stylistyczne, przerabiając późnośredniowieczną czy renesansową łacinę na sobie współczesną łacinę barokową. Najczęściej modernizacja dotyczyła drobiazgów — przestawiania słów, poprawiania składni, wymiany wyrazów bliskoznacznych — przy czym w poszczególnych tekstach odmianki bywały nieliczne.

Z innych wydawców tekstów zawartych w *Corpus Cricianum* wymienić trzeba M. Sasa, który wydał kilkadziesiąt tekstów pominiętych przez

Hajdukiewicz: *Księgozbiór i zainteresowania bibliofilskie Piotra Tomickiego*. Wrocław 1961 s. 48 i passim.

¹³ Nie analizując bliżej tego bloku warto przytoczyć satyryczne epitafium Aleksandra VI Borgii (k. 392v):

Epitaphium
Sedicio mundi, rabies, furor, ira, libido,
Sanguinis atque auri spongia dira sitis
Sextus Alexander iaceo hic, iam libera gaude
Roma, nam mea mors vita fuit.

¹⁴ B. Paprocki: *Herby rycerstwa polskiego*. Kraków 1858 — nagrobki: Grzegorza Lubrańskiego (s. 363), Jana Baruchowskiego (s. 262), Pawła Szydłowieckiego (s. 572), Gallusa z Raciborza (s. 227), Waleriana Drzewickiego (s. 478), Bernarda i Piotra Wapowskich (s. 328) czy Jakuba Ercieszowskiego (s. 336).

¹⁵ S. Starowolski: *Monumenta Sarmatarum*. Kraków 1665 — nagrobki Jagielly (s. 2), Witolda (s. 228), Jana Olbrachta (s. 3-4), Fryderyka Jagiellończyka (s. 17), Pawła Szydłowieckiego (s. 34), Mikołaja Czepla (s. 52-53), Macieja Drzewickiego (s. 41), Bernarda i Piotra Wapowskich (s. 33), Filipa Kallimacha (s. 143), Michała Falkenera (s. 179), Jana Głowacza z Oleśnicy (s. 627), Jana Chojeńskiego (s. 28), Piotra Gamrata (s. 51), Jana Grota (s. 23), Jana Konarskiego (s. 39-40), Magdaleny Wrzesińskiej (s. 86), Piotra Tomickiego (s. 210-216), Rafała Leszczyńskiego (s. 804).

Morawskiego¹⁶, niektóre zaś teksty były kilkakrotnie przedrukowywane w różnych wydawnictwach¹⁷.

Mimo znacznej liczby wydawców w rękopisie BK 243 znalazło się jeszcze kilkadziesiąt utworów zasługujących na wydanie, czy to ze względu na autorstwo (bądź jego domniemanie), czy to ze względu na ich obecność w kulturze polskiej 1 połowy XVI w. Na szczególną uwagę zasługuje zespół wierszy znajdujących się w I części bloku utworów Krzyckiego, wchodzących prawdopodobnie w skład zbioru z 1522 r. Są to teksty *Orationis summa*, *In amicam versus reciprocus*, *In Masovium quendam Posnaniam vituperantem*, *Versus qui lubet construi potest et versari in imaginem cuiusdam*, *De callido mulieris responso*, *De puella Germana que viatoribus cunum precio nates vero gratis ostendit*. Górski uzupełnił później własnoręcznie ten blok wierszy tekstami *Supra Crucifixum*, *Christus de cruce depositus ante Mariam ponitur* i *In templo s. Stanislai in arce cracoviensi*. Dla tych wierszy, z wyjątkiem ostatnich, autorstwo Krzyckiego jest bardzo prawdopodobne.

Kilka następnych wierszy rozważyć by należało przy omawianiu twórczości Klemensa Janickiego. Przy wierszyku *In horarium* późniejsza ręka, dobrze znającego twórczość Janickiego czytelnika, zaznaczyła «Janitii». Janickiego należałoby też brać pod uwagę przy określeniu autorstwa wierszy o Kmitach: *Epitaphium Petri Kmita de Wissnicze scriptum in tabula supra sepulcrum defixa*, *In imagines Kmitarum depictas in tabula supra sepulcrum illorum suspensa* i *Aliud* dotyczącego również Piotra Kmity. Dantyszowski z kolei Stanisław Górski notatką «Jo. Dantiscus episcopus lusit» przypisał wiersz *Prosa de martiribus aulicis*.

Twórczość nieznanego jeszcze bliżej Jana Złotkowskiego¹⁸, którego epitafium Mikołaja Firleja (zm. 1519) oraz *Ad Mariam Dei matrem* wydał Morawski wśród wierszy Krzyckiego, uzyskuje dalsze uzupełnienie wierszem *In templo Sancte Crucis in Calvo Monte in tabula scriptum*, przy którym Stanisław Górski zanotował «Jo. Slotkowski 1494». Wiersz ten jest poświęcony sławie rodziny Oleśnickich z Dębna. Być może, że także następujący po nim wiersz, poprzedzający tekst *Ad Mariam Dei matrem*, epitafium Jana Głowacza Oleśnickiego jest również autorstwa Złotkowskiego, tym bardziej że znamy tekst autentycznego napisu umieszczonego na nagrobku, przekazany przez Bartosza Paprockiego¹⁹, a Starowolski wydając wiersz epitafijny Złotkowskiego napisał «Fr. Boguslaus Radoszewski Boxa, abbas S. Crucis, hoc carmen antea chartae pergame-

¹⁶ M. S a s: *Przyczynek do krytyki...*, passim.

¹⁷ Pełny wykaz bibliograficzny znajduje się w opisie katalogowym w przygotowanym do druku T. 2 *Katalogu rękopisów staropolskich Biblioteki Kórnickiej*.

¹⁸ Wpisany na uniwersytet krakowski w 1492 r. jako Johannes Theodorici de Zlothkwo dioc. Wladislaviensis solvit 4 ternarios (*Album Studiosorum Universitatis Cracoviensis*. Wyd. A. Chmiel, T. 2 Kraków 1892 s. 15).

¹⁹ Paprocki, *op. cit.* s. 385. Por. J. Gacki: *Benedyktyński klasztor św. Krzyża na Łysej Górze*. Warszawa 1873 s. 63 - 70.

neae insertum et vetustate consumptum, huic tabulae insculpi curavit anno domini 1616»²⁰. Możliwe więc, że Jan Złotkowski już wkrótce po zapisaniu się na uniwersytet krakowski związał się z rodziną Oleśnickich, wykonując dla nich wierszowane epitafia, tym bardziej, że później napisał epitafium dla młodego Mikołaja Firleja, również pochodzącego z małopolskiej rodziny możnowładczej²¹. Na razie jednak zbyt mało wiemy o Złotkowskim, by widzieć w nim poetę konsekwentnie związanego z dworami różnych małopolskich. W każdym razie wiersz epitafijsny Jana Głowacza Oleśnickiego wraz z wierszem o Oleśnickim z Dębna wskazuje na przeobrażanie grobowców Oleśnickich na Świętym Krzyżu w pomnik rodowej chwały magnackiej rodziny. Legenda rodowa Oleśnickich, najpełniejsza z polskich legend rodowych średniowiecza, była zresztą silnie zrośnięta z klasztorem świętokrzyskim.

Do anonimowych poloników zaliczyć trzeba epitafium Bolesława Śmiałego oraz kilka dalszych tekstów epitafijsnych — Bernardyna de Jadra, Jakuba Ercieszowskiego, Jana Lutka z Brzezia — być może jeszcze średniowieczny, Magdaleny z Tomickich Wrzesińskiej, siostry podkanclerzego Piotra Tomickiego, a ciotki Andrzeja Krzyckiego, mieszczańska Kasprowa Weigla i najpóźniejsze z epitafiów epitafium Anny Ocieskiej. Trzy dalsze teksty prawdopodobnie również zaliczyć trzeba do poloników *Quidam ad seipsum ob longam in aula moram*, oraz z nieco mniejszą pewnością teksty *Prophetia* i *Pauperibus*.

Dla Krakowa w 1 połowie XVI w. charakterystyczne były przyjazdy wędrownych humanistów, głównie niemieckich i austriackich, przybywających na krótsze czy dłuższe pobyty, wykładających na uniwersytecie, poszukujących nowych mecenasów swej twórczości, publikujących w krakowskich drukarniach. Należał do nich Filip Gundel z Passawy, austriacki humanista²². Do znanych jego wierszy o królewiczu Zygmuncie Auguście i królowej Bonie, publikowanych przy kronice Josta Decjusza, dochodzą cztery wiersze sławiące króla Zygmunta Starego. Pobyt legata Tomasso Negro znalazł odbicie poetyckie w wierszu Krzyckiego. Okazuje się jednak, że zachowały się dwa wiersze legata skierowane do Andrzeja Krzyckiego oraz wiersz Tomasza do papieża Leona X. Łącznie dają one ciekawe świadectwo poetyckiego kontaktu humanisty włoskiego z polskim poetą.

Śmierć podkanclerzego Piotra Tomickiego, mecenasu wielu artystów, wywołała prawdziwy zalew wierszy epitafijsnych. Pisał Andrzej Krzycki, Stanisław Hozjusz, Jan Dantyszek, Jakub Magni, arcybiskup Upp-

²⁰ Starowolski, op. cit. s. 627. Tekst epitafium został silnie zmodernizowany przez Starowolskiego lub Bokkę Radoszewskiego.

²¹ Zaznaczyć trzeba, że Starowolski (op. cit., s. 728) uważał nagrobek Firleja za dzieło Krzyckiego.

²² Por. o nim H. Barycz: *Historia Uniwersytetu Krakowskiego w okresie humanizmu*. Kraków 1935 s. 49 - 51.

sali przebywający na wygnaniu w Polsce, czy śląski humanista Wolfgang Drosschke. Wiersze te zebrane i wydane były później przez Szymona Starowolskiego²³. Kórnicki rękopis dołącza następne teksty, wiersz Walentego Polidama z Miśni, humanisty i medyka niemieckiego przebywającego w latach 1531 - 1536 w Krakowie²⁴, oraz wiersz padewskiego humanisty Francesco Revelato, krewniaka Battisty de Revelato, krendensarza królowej Bony²⁵.

Osobne miejsce wśród wydawanych tekstów mają dwa wiersze związane z Węgrami, wówczas tak ściśle w swej kulturze związanymi z Polską — epitafium Macieja Korwina oraz *Verbetii Hungarii* [...] *De modis latine loquendi Georgii Monachi*, rzadki i ciekawy literacko przykład wiersza satyrycznego wyrastającego z podłoża studenckiego czy waganckiej subkultury. Autor czy tytułarny autor wiersza oraz jego bohater byli osobami związanymi z ówczesną polityką polską.

Prezentowany zespół wierszy, mimo dość różnorodnego charakteru, zasługuje na wydanie jako świadectwo polskiej kultury poetyckiej początków Złotego Wieku, tym bardziej że stwarza pewne podstawy do ewentualnego poszerzenia znajomości spuścizny poetyckiej koryfeusza literackich tego czasu, jak Andrzej Krzycki, Klemens Janicki czy Jan Dantyszek, a także poszerza naszą znajomość polskich utworów wędrownych humanistów.

Teksty wydane są na podstawie rękopisu BK 243, jako najstarszego ich przekazu, mimo że spora część z nich występuje w pozostałych zwojach *Corpus Cricianum*. Wynika to z traktowania kodeksów II i III redakcji *Corpus Cricianum*, jako pochodnych od red. I i jej przekazu w kórnickim rękopisie.

Na zakończenie pozostaje mi przekazać podziękowanie drowi Michałowi Muszyńskiemu za trud konsultacji filologicznej.

1. Supra Crucifixum a, k. 277b

Tunc tremuit terra tunc sua lumina clausit.
 Morebantque poli sydera cuncta simul
 Omne suum iubar amisit luna dolendo.
 Mutant insolitum fulgor et umbra locum.
 Scidunt lapides dura fastigia templi
 Velum sit ruptum nulla nocente manu
 Resurgent plurimi tumulo violata sepulti
 Fatentur Christum voce Deum.

* Tekst dopisany na dołączonej karcie ręką Stanisława Górskiego.

²³ S. Starowolski: *Vitae antistitum Cracoviensium*. Kraków 1655.

²⁴ Por Barycz, *op. cit.* s. 64 - 65.

²⁵ Por. W. Pocięcha: *Królowa Bona*. T. 2 Poznań 1949 s. 77.

2. In templo s. Stanislai in arce cracoviensi a, k. 277c

O preclara Cracovia cognosco modo talia
 Quo modo tunc Moravia floruit et Bohemia
 Regna nimis eximia, propter rixas et odia
 Et peccata enormia, passa plura disturbia
 Facta sunt iam exilia, mox deserta ecclesia
 defluerunt ad turpia.
 O patroni sanctissimi, Stanislai, Venceslai
 Adalberte, Floriane, flagitamus vos cernui
 Ut sicut quondam fidei authores fuistis pii:
 Sic huius regni inclity intercessores sitis strenui
 Ne nos dirumpant impii, sed vita quieta frui
 Hic et gaudii consortes esse Domini.

a Tekst dopisany na dołączonej karcie ręką S. Górskiego. Przy tym dopisek: «Non Cricianum».

3. Oracionis summa, k. 279v - 280

Quid multis ego te precibus Deus alme fatigem
 Accipe me michi, daque tibi, quod officit, ut ne
 Id facias, aufer, daque id quod promovet ad te
 Nam sine te hoc prestare nequit fierique voluntas.

4. Christus de cruce depositus ante Mariam ponitur. a Versus iambici trimestri cum elegis pentametris, k. 280a

Ligno solutus de tricorni mortuus
 Crimina quo solvit Christus et astra dedit.
 Punctus per artus regios crudeliter:
 Plenus et in toto corpore vlnieribus:
 Matrem locatur ante lamentabilem:
 Pallida tingentem fletibus ora piis.
 Que sederat merore multo languida
 Corde ferens nati tormina cuncta fui.
 Sic saucium tenens et ista saucia
 Pignus et exanime charius orbe suum
 Ploratibus rigata tergit vulnera,
 Singultusque premens anxia mater ait
 Fili salus mortalibus, Polo decus,
 Author iusticie, pacis amansque rate
 Veri magister, et medela morbidis
 Temporee vite perpetueque dator:
 In te quid ergo criminis gens perdita
 Reperit? hoccine te donat honore Deum:
 Adeste nunc, mecum dolete tam pium
 Invidia iuvenem sic satagente, mori.

a Dopisane na wklejonej karcie ręką S. Górskiego.

5. In horarium a, k. 280b

Quid me vertendo, miser, et quatiendo, quid urges?
 An nescis mecumque tua vita fluit?

a Ręką późniejszą dopisano «Janitii», tenże czytelnik prawidłowo rozwiązał autorstwo wiersza *In cytharam* na k. 280b.

6. In amicam versus reciprocus, k. 282

Tu bona non mala das syncere premia amanti
Reddere tu merito vis bene non mala tu.

7. Versus, qui ut lubet construi potest et versari in imaginem cuiusdam, k. 282

Iste pater patrie excidium scelerum pater iste.

8. [Versus] a, k. 282

Pauperibus sua dat gratis nec munera curat
Curia papalis, quod modo percipimus.
Laus tua non tua fraus virtus non copia rerum
Scandere te fecit hoc decus eximium
Conditio tua sit stabilis nec tempore paruo
Vivere te faciat hic Deus omnipotens.

[Komentarz:] Inverti possunt: sic: in male et contrarium sensum: iungas binos et binos versus: ab ultima ditione secundi versus incipe et retro proseguere versum: primum postea incipe a fine: ad caput proseguens et sic de aliis. Incipe secundum a Percipimus, primum a Curat, IIII [um!] a Eximium.

a Tekst dopisany na dolnym marginesie nie zidentyfikowaną ręką.

9. In Masovium quendam Posnaniam vituperantem a, k. 285v

Quod tibi non placeat, non est Posnania vilis
Sed facit hoc thauri scorpius oppositum.

a Przy tytule dopisane ręką S. Górskiego: «Martinum de Garwolin».

10. De callido mulieris responso, k. 288

Hospitis uxorem rogat, ut se diligat hospes.
Hec presente viro, non male cauta negat.
Stulte inquit proprium que non amo nupta maritum
Me posse externum credis amare virum?

11. De puella Germana que viatoribus eunum precio, nates vero gratis ostendit, k. 291v

Prodiga non sensit comitem Germana Latinum
Nudasset gratis non michi crede nates.

12. Thomas Nigro episcopus Scardonensis apostolicus ad Regem Polonie Sigismundum nuncius Andree Cricio episcopo premisliensi, k. 297a - 297b

Vir sacer et nostro presul memorabilis euo
O decus et patrii stella serena soli.
Gloria nam laudum tanta est, veneranda tuarum
Ut qui te solo nomine norit amet.
Te neque conteritum vix solo nomine notum
Prosequor et laudes cogor inire tuas.
Immo tuos doctus quicumque relegerit orsus
Cogitur haec Phebo precipiente loqui.
Mantua Virgilium Ciceronem Romana sileto

En Cicero nostri teporis atque Maro
 Nasonem Sulmo taceat, Verona Catullum
 Et sileat vates Italia terra suos.
 Ne ferat in celum Milesia terra poetas
 Tuque tuos sileas Creta diserta sales
 Destināt insipiens sapientes Grecia septena
 Iactare octavi nos meminisse iuvat
 Hec quicumque tuas vidit legitque Camenas
 Personat et Cricii nomen ad astra levat.
 Et merito quis enim nisi vera probanda fatur
 Cogitur hec eadem vate iubente loqui.
 Nam cui nota magis fuerit Parnasia ruppes?
 Cui dederit Latiam Caliopea Chelym?
 Quis veneranda nomen coluit magis antra sororum?
 Cui dedit auratam doctus Apollo lyram
 Quam tibi? Qui tumido cantas fera bello cothurno.
 Seu leuibis numeris nectis amoris opus
 Siq̃ Sophocleo iuvat arma referr̃s cothurno.
 Seva que non humili condere^a bella tuba
 Sive per alternos Venerem tibi ponere versus.
 Seu placet ad lyrici carminis ire pedem.
 Cum sis ergo sacre censor venerandus pagine
 Cum te Phebus met, Pieridesque colant.
 Cesar Apollinea cinxit tua tempora lauro
 Iudicium equali cum dare Laure vales.
 Carmina nostra refer tibi si subiecta probantur
 Lusimus in summum quis modo pontificem.
 Si nostram docte laudaveris ode thaliam
 Contingam summis sydera verticibus
 Protinus^b lex triplicem spargam tua gesta per orbem
 Syderibusque meo carmine notus eris.
 At si forte meos presul damnaveris orsus
 Accipiet nostros flamma vel unda modos
 Hactenus haec brevibus peragetur pagina verbis
 Posthac carminibus vir celebrande meis.

^a Poprawione z: contendere. ^b Wyżej skreślony początek wersu: «Syderibusque meo».

13. [Thomas Nigro] episcopus Scardonensis ad Leonem papam X, k. 297b - 297bv

Dic rogo Leo papa faciat quid hypocrita prestans?
 Egidius? Cur non, Graeca pariterque Latina
 Necnon Hebraea, Caldea, Arabaque disertus
 Lingua, declaret fratrem nil scire Lutherum?
 Quid Gaietanus tribuens sibi cuncta Thomista?
 Cur tuus Augusta quando legatus in Urbe?
 Cesaris obstabat velis versansque Lutherum
 Non illum solitos spretum conclusit ad ignes?
 Quid nam Christophorus nodosus et ille Scholista
 Lignipedum nactus qui pileum qui labe Simonis
 Cur nunc veniis, tot opes quibus ipse paravit
 Non stat contra unum, quem spernit et ipse Lutherum?
 Sed scio cur isti muti surdique videntur
 Quod papam cernunt et mente et lumine castum.

Nunc tibi consilium si vis prebedo salubre
 Ut scribant rursus rersusque loquantur ut isti
 Deme illis rubeos pileos et redde cucullos.

14. Thomas Nigro episcopus Scardonensis ad Andream Cricium episcopum a, k. 297bv

Si tua sic wlgo Cricii monumenta leguntur
 Post obitum quantum cum laude superstes eris!
 Postera quin etiam longe mirabiliter etas
 Sarmatico Latinum cedere pene solo.

a Teksty 12 - 14 wpisane ręką S. Górskiego na dołączonej osobnej kartce.

15. Epitaphium Boleslai regis Boleslai [!] occisoris Divi Stanislai episcopi Cracoviensis Villaci iacet, k. 297c v.

Quis iacet hoc tumulto Villaci si queris hospes?
 Boleslaus ego sum Rex, sed scelere dives
 Hic latui, luxi deplorans facimus audax.
 Stanislai precor, te trucidentis advoca causam.
 Ne mala pro malis, nunc gaudens reddere velis
 Exemplo Christi, qui sic instruxit fideles.

16. Verbetu Hungari cancellarii regni Hungarie De modis latine loquendi: Georgii Monachi episcopi Agriensis regni Hungarie thesaurarii a, k. 304 - 304v

Quondam fuit magnum festus
 Et vocatum ad comestus
 Abbas prior de glocestus
 cum totus familia
 Bonum vinum sanguinatis
 Bibit abbatis ad prioris
 Nobis pauper nihil datis
 red ad dives omnia
 Abbas enim sedet sursum
 Et prioris iuxta dorsum
 Ego sedet ad deorsum
 cum summus tristicia
 Abbas bibit ad priores
 Prior retro tortis oris
 Nobis pauper stabunt foris
 et inter scholaria
 Prior dixit ad abbatis
 Bene bibunt habent satis
 Non est bonum ebriatis
 Vadant ad claustralia
 Unus canor monachorum
 Bonis legis et cantoris
 Irascatis ad prioris
 Dixit ita furia
 Prior tu non intendatis
 Quantum sumus laboratis
 In cantatis et legatis
 In nostris solemnna

Nobis pauper nihil datis
 Nec abbatem permittatis
 Perficere nostris fratris
 Sua curalia
 Qui stat videt ne cadatis
 Multum enim de prelati
 Sunt de sedem deponatis
 Propter avaricia
 Quando fuis tu iuvene
 Tu fuisti satis bene
 Nunc cum es factus sene
 Nichil vales ad socia
 Rogo Deus Maiestatis
 Qui te fecit et creatis
 Ut hunc vinum quem bibatis
 Possit strangularia
 Ad hunc verbum prior rursus
 Tacuebat sicut Ursus
 Unus infra alter supra
 Memordebat labia
 Nonne miser recordabas
 Quod nos olim tibi dabas
 Offas micas pisas fabas
 Pro misericordia
 Quando fuis pauper scribis
 Et lucratis penna cibus
 Tum tu canas aquas bibis
 De fons et de flumine

Tue currebas totum villa
 Aspergendo aquam stilla
 Super ille super illa
 Querendo cibaria
 Iam cum sitis cantoratis
 Et de vilis elevatis
 Sicut regis vos poscatis
 Et in maior copia
 Tunic tu eras macilentum
 Nunc tu habes de argentum
 Grossas, cuppas duplex mentum
 Atque ventris pinguia
 Sed scolaris quando fuis
 Angulares subtus suis
 Setulares semper suis
 Sic vadens per curia
 Dixit canor nunc irabor
 Vita tuum recordabor
 Tu es unum dealbabor
 Non habes scientia
 Servum erat tuus pater
 Et ancilla tuus mater
 Locum fuit tuus frater
 Portans tympanistria
 Tu es unum garrione
 Nec tu habes racione
 Nunquam scivis legem pone d
 Usque mirabilia

a Przy tytule nota ręką S. Górskiego: «Is inquinatissime latine loquebatur». b Poprawione z: ebrietatis. c Odtąd ręką S. Górskiego. d Dopisane: «In psalmos tercie, sexte, none».

17. Prosa de martiribus aulicis a, k. 312

O beata beatorum b
 Aulicorum agmina
 O remote recolenda
 Illorum certamina
 Digni dignis raro signis
 Florent pro virtutibus
 Illos semper condecenter
 Ded ignemur laudibus
 Fide voto corde toto
 Nemo credit alteri
 Et invicti sunt addicti
 Sed frustra martirio
 Carceratis crucidatis
 Digniores rabule
 Hasta lesis ferro cesis
 Prestant nugigeruli
 Probi torti cedunt forti
 Captatorum glorie
 Hi electi sunt adepti

Ego sum de bonis gentis
 et de nobilis parentis
 Ut que non fuit melioris
 Plus in est patria
 Palefedros equitavi
 Multum ictus sustinavi
 Totum mundus decoravi
 Cum meum milicia
 Ego bonus clericalis
 Plusque vobis duo talis
 Ego legi doctrinalis
 In scolis gramatica
 Disputavi cum Philosis
 Carmelitis Jacobosis
 Augustinis et nodosis
 Et habes victoria
 Tu es unum ebriosus
 Et unum luxuriosus
 Morieris dolorosus
 Cum tuum pecunia
 Ad hec prior tacuebat
 Movens caput nil loquebat
 volens suum non potuebat
 Propter iracundia
 Abbas dixit ad prioris
 Nolumus iam plus rancoris
 Portent satis de liquoris
 Et habes concordia.

Beatorum premia
 Per ambitum mundanorum
 Et commenta forcia
 Meruerunt magnatorum
 Victores consorcia
 Ergo facti exheredes
 Christe in celestibus
 Apud ipsum vota vestra
 Irrita cum precibus
 Ut post huius vestra vite
 Pompa transitoria
 In percuni mereatur
 Exularec gloria.
 Conclusio
 Contemnentes non sequentes
 Aulam sancti regiam
 Pervenerunt ut optarunt
 Ad regia celestiad.

a «Aulicis» dopisane. b Obok nota ręką S. Górskiego «Jo. Dantiscus eps lusit». c Poprawione z: exullare. d Ręką tegoż kopisty na k. 312v wpisana «J. Dantisci prosa in laudem vini».

18. Epitaphium Mathiae regis Corvini, k. 380v

Mathias iaceo alta rex mole sepultus
Testatur vires Austria victa meas
Terror eram mundo metuit me Cesar uterque
Mors tantum potuit sola nocere mihi
Discite mortales muris non fidere multum
Menia quid valeant capta Vienna docet.

19. In tabula supra sepulcrum fixa scripta. Epi[taphium] Bernardini Galli de Jadra Dalmate, k. 382v

Disce vel hinc Parcas nulla virtute moveri
Dum Bernardinus Dalmata Gallus obiit.
Nobilibus quem Jadra tulit mortalibus olim.
Cui vix omnigenis artibus alter erat.
Qua tibi cardineum Friderice indepte Galerum
Propter et ingenium gratior ille fuit
Multa huic et merito custos pariterque vicarius huius
Que virtutis erant premia digna fuit.
Hic iacet. Ecce virum quem nobis fata negarunt
Vel secum voluit Maximus esse Deus a.

a Nota: «Obiit die V Junii 1517».

20. Epi[taphium] in tabula supra monumentum suspensa scriptum, k. 384v - 385

Cui domus Erciessow nomen dedit Jacobus
Hic gentis iaceo, hic patrieque decus.
Cui versata diu manibus michi pectore docto
Preclaros titulos jura dedere sacro
Moribus et lingua docui, flammatus amore
Doctorum norma Christi et sacrificium
Non auro incubui sitiens: quod vertere ad usus
Sum pulchros solitus, pauperum hec esse putans.
Tendo manus faciles, doctas sitientibus artes
Et victu refovens eraque speditans.
Doctis et rudibus sacratis atque prophanis
Communisque parens omnibus unus eram.
Nulli clausa domus misero, non archula pauper
[plus tribuente Deo] sumptibus impar erat
Nudos veste tego, turbas et pasco famentum
Non parcus miseris, qui michi parcus eram.
Multa premisi, capio que fenore multo
Obmisi nullum que pietatis opus.
Hoc tumulo tegitur corpus, quod iunctus ab alto
Tunc repetet socium spiritus astra tendens.

21. Epitaphium Lutkonis episcopi Cracoviensis, k. 386

Doctrinis aluit quem docta Bononia sacris
De Brzezic Lutek, Dolywa, trina rosa.
Egregius doctor in jure utroque Joannes
Cracovie presul mortem inopinus obit
Sed nece preventus iustus quacumque, manebit

In refrigerio, jerjete fonte fruens.
 Vere vir vite, vitans dextramque sinistram
 Hic fuit et sacram iusticiam coluit.
 Maluit incidere in linguas, convicia ferre.
 Quam sanctam legem desereret domini
 Non diversa fuit vltus et cordis imago
 Os nam late foris, quale cor intus erat
 Presulis officio intentus, sponse salutis
 Communique bono singula ima putat
 Que probat is mundus et nullo fine, beatas
 Spernit opes, in opemque concomitando Jesum
 Usque adeo supplex, ut se spernentibus ipse
 Offeret primus pacis amore calens
 Hinc Saturnia lux: sed Nymbis grandibus uda
 Precipiti choro concita nube nigro
 Incolumem simul ac hilarem deduxit in Urbem.
 Cuis ave leti cepimus et dedimus
 Terna dies lune proram capitis viciavit
 Occidit Veneris, solis enim sepelit.
 Sydere maio annos munerat quo mille salutis
 Quater centenum septuaginta monos.

a Poprawione z: sponseque saluo.

22. Epitaphium Petri Kmite de Wissnicze scriptum in tabula supra sepulcrum defixa, k. 387

Hic ego Kmita tegor Petrus, cognosce viator
 Invidet et nostris mors scelerata bonis
 Quatour etatis nondum michi lustra fuerunt
 Cum me furtifica subruit illa manu.
 Nam tunc preter opes, et preter stemmata prisca
 Procerum corpus: fortia membrana simul
 Iam michi prebuerat natura senilem
 Magnanimum pectus, magnificamque manum...
 Vixi Sigismundo magnos ducente triumphos
 Principe, pars quorum non levis ipse fui.
 Fortiter evadens mediis ex hostibus, acri
 Vulnere deiectus non patientis equi.
 Occubui lecto, fuit o quam pulchrius inter
 Arma, sed invidit hoc quoque Parca michi.

23. In imagines Kmitarum depictas in tabula supra sepulcrum illorum suspensa, k. 387

Hospes siste pedem, virtutis premia nosce
 Et bene gestorum gloria quanta micat:
 Aspice tot procerum seriem longo ordine ductam.
 Una fuit virtus omnibus, una domus:
 Hos omnes domus una tulit Wissnicea mundo
 Atque eadem virtus hos super astra tulit
 Una domus vivis, eadem fuit urna sepultis
 Una domus vivis, sors eademque fuit
 Non periisse putes, maiori ex parte supersunt

Ille perit cuius gloria nulla manet
 Cuncta licet celo subter moritura feruntur
 Sola tamen fatus nescit in orbe mori.

24. Aliud, k. 387v

Tot claros Troianus equus non gessit in alvo
 Wyssnycze heroas quot alta tulit
 Verum ne tantam doleas obiisse Caternam
 Restat adhuc Petrus spesque decusque domus.
 Anno domini 1525 kalendis Iulii positum. Petro Kmyta de Wiss-
 nicze
 Scepusiensi, Premisliensi et Colensi capitaneo ac Curie Regie mar-
 salco inclyte huius domus superstite illamque feliciter gubernante.

25. In serenissimi invictissimique principis et domini domini Sigismundi Re-
 gis Polonie eius nominis primi monumentum. Elegidia atque epigrammata, a k. 389

Rex genere et princeps opibus, virtutibus heros
 Hoc sibi Sigismundus constituebat opus
 Quo sacros cineres post fata reconderet olim
 Incolumis ponens iam monumenta sibi.
 In medio vite dum cogitat ultima cursu
 Resque omni dignas posteritate gerit.
 Tangit enim illustris generosas gloria mentes
 Postque obitum cupiunt quod meruere decus.
 Queque movent animos vivacis amore sepulcri
 Sunt benefactorum conscia corda sibi.
 Famam horent vivi simul et post fata tyranni,
 Interitu que optarit cuncta perire suo.
 Hinc merito sevi propriis caruere nexones.
 Cum stent Cesaree multa trophea domus.
 Traiani superest Hadrianique ardua moles
 Pravorum obscurum contegit ossa solum.
 Verum omnes reliquis priscorum laudibus equans
 Sigismundus tumuli vincit honore duces.
 Eximium condens operosa mole sacellum
 Exornans que sacris qua recubabit humum
 In Superos etiam busto testatus amorem
 Que nunc viventi maxima cura manet
 Numinibus saltem fuit hec rata vota benignis
 Mente sit ut felix hac maneatque diu.
 Ac vivet exemplis vivis Augusta superstes
 Pignora et uxorem nomine reque Bonam.

a Nota ręką S. Górskiego: Philippi Gundelli.

26. Aliud a, k. 389v

Omnia cum placidi donarint regia divi,
 Sigismundo, ingenium, stemmata, corpus, opes,
 coniugium, sobolem, tot regna fidemque suorum.
 Vires atque animos in decus omne pares,
 Virtutem ipse sibi cum dignam Rege paravit,

sive velis belli munia, sive toge.
 Gloria cum magnis resplendeat inclyta factis,
 Et vivat patrie iure et honore pater.
 Regia defuerint cur hinc monumenta? morenti
 Quidquid habere potest vitaque morsque boni.
 Tu modo tu nobis cum prole et coniuge felix
 Divis Rex placidis inclyte vive diu.
 Quique tibi summam incolumis monumenta per artem
 Exornas, divum grande in honore decus.
 Dantibus hiis longa regnorum in pace tuorum
 Utere adhuc vivens posteritate tua.

a Nota ręką S. Górskiego: Philipp Gundelii.

27. Aliud de imagine marmorea Regis a, k. 389v

Illā quiescentis Sigismundi patris imago
 Cernitur Augusto talia velle loqui.
 Disce puer pietatem ex me, et virtutis amorem,
 Solaque ea exemplo credere firma meo
 Cetera fortuna sunt pleraque: nec tamen unquam
 Sit sine magnanimo grande labore decus
 Tu modo macte animo, veluti nos exprimis ore,
 Virtutem atque artes sic imitare patris,
 Humaneque memor semper specta ultima sortis,
 Quod nunc sum, fies, tu quod es, ante fui.

a Nota ręką S. Górskiego: Philipp Gundelii.

28. Aliud a, k. 390

Magnifici Pharia hec^b moles miranda sacelli
 Felices cineres nobilis urna teget.
 Sigismundi Regis: quo non prestantior alter
 Virtute atque armis et pietate fuit.
 Vix est hoc vel illo erit laudatior evo
 Incolumis modo sit ceu manet usque diu.

a Nota ręką S. Górskiego: Pilippi [!] Gundelii. b Poprawione z: Hec tale magnifici.

29. In templo Sancte Crucis in Caluo Monte in tabula scriptum a, k. 319v

Ne pigeat Montis superare iuga aspera calvi
 Quod mireris et his quod venereris habes
 Quod venereris babes fragmen^b super omnia ligni,
 Mortua quo mors et reddita vita tibi est
 Cui simul ac puris dabis oscula prece labris
 Descendes voti compos amice tui
 Quod mireris habes, si fortia gesta virorum
 Censebis, quorum hic clara sepulcra vides
 Hec dedit una domus crucifixi insignia Regis
 Sub cruce que clipeum fert viva roseum
 Dambno domus dicta est: series licet ipsa locorum
 Addidit ingenis nomina queque suis
 Sennensis proprio Dambno archipresule clara est
 Gnesnensis cunis continet ossa domus.

Et paltatino proprio clarissima cunis
 Marmor honorandos contegit hic cineres
 Clara viris aliis templo vel marte decoris
 Depictos ista quos habes in tabula.

a Nota ręką S. Górskiego: Jo. Slotkowski 1494. b luka w tekście na kilka liter.

30. Epi[taphium] Joannis palatini Sandomiriensis in eidem templo sepulti a, k. 391v

Ne videre nichil tanto hospes quesisse labore
 Aut frustra tanti montis adesse iugum.
 Aspice de Dambno Joannis monumenta viator
 Qui palatinus Sandomiriensis erat
 Utque magis vidisse huius letere sepulcrum
 Et cupias fratris viscere busca sui
 Omne habet humana et divina negicia regnum
 Terrenis iste prefuit, ille sacris.
 Hic meliore tamen quam frater sorte quiescit
 Nam hibi accubat iunctus uterque parens
 Ossibus illius Cracovia rite superbit
 In qua cardineo nomine presul erat.

a Wydał w odmiennej redakcji S. Starowolski, op. cit., s. 627.

31. Epi[taphium] do[mine] Magdalene de Tomice vidue uxoris Laurentii Wrzesienski, k. 402 - 402v

Audierat magno fratrem in discrimine vite
 Esse suum: fratri chara Deoque soror
 Esse suum : fratri chara Deoque soror
 Quique fuit patrie prima columna sue
 Mox lacrimis precibus que Deum matrona fatigat
 Et tales puro fundit ab ore preces.
 Magne tonans, rerum si cura tangeris ulla
 Nostrarum: et si quid respicis hanc patriam:
 Si non dum tibi fixa manet sententia, in uno
 Corpore, tot gentes perdere, tot populos:
 Hasce meas dignare proces admittere queso
 Si pia, si semper casta, pudica fui,
 En iacet extincto similis, iam iam moriturus
 Ni subito acceleres ferre misertus opem
 Frater; sed fratris quamquam esse hec maxima
 Non tamen est fratris maxima cura michi
 Vix trahit ille animam, cuius con nulla ruina
 Ah metuo ne Respublica tota ruat.
 Magne tonans serves animam hanc : si forte meretur
 Ut plagam hanc populus pro scelere accipiat.
 Et si aliter nequeunt populi commissa piari
 Ecce ego pro populo victima cesa cadam.
 Flecti si nequeunt aliter crudelia fata
 Me sibi me rapiant impia fata sibi.
 Feminei interitus minor est iactura : sit ille
 Sospes : sopite quo, patria sospes erit
 Dixerat et levum de celo Juppiter alto
 Intonuit, moritur casta pudica soror

Que semel est tantum thalamos experta iugales
 Tota deinde sacris dedita, tota Deo.
 Frater at incolumis persolvit iusta sorori.
 Atque hic cum lachrimis gemente locat.

32. Aliud epi[taphium] eiusdem Petri Tomicii episcopi per Valentinum Polidamum,
 k. 407v

Petri, qui tanti virtutem nominis auxit
 Hic cineres sacros contigit iste locus
 Quantum pontificii gemini sapientia juris
 Quantum dos animi castaque vita dedit
 Qui patrociniū doctorum dulce virorum
 Qui paupertatis cura, favorque fuit.
 Omne decus patrie, pulcerrima norma senatus
 Author iusticie, lux pietatis erat
 Gloria consilii fuerat, facundia lingue
 Templorum columen religionis opes
 Auri pontificem non munus, technaque fallax
 Fecit, non aliud quam probitatis opus.
 Vox quanto gemitu defunctum condolet omnis,
 Et populus patrie, fama, decusque canit.

33. Aliud per Franciscum Revexlatum, k. 407v

Qui pia Regna Dei semper servavit honeste
 Consilium et Regis, Petrus in arce iacet.
 Hic humilis cunctis fuerat quum voce benigna
 Tum pariter factis exitus acta probat
 Tu quicumque viam carpis generose viator
 Molliter hic iaceant ossa sepulta feres.

34. Prophetia, k. 411v

Imperium, fasces C.^a fastus pompa triumphus
 Que fuerant, penitus Q.^b veniente, cadent
 Et Mare per totum insurgent bella horrida, bella
 Qualia Cartago Roma nec ipsa tulit.^c
 Multaque victores victorum preda sequetur.
 Non erit et captis turba perempta minor
 Ita tamen non longo stabunt tempore. Namque
 P.^d sanctum veniens tempora sancta dabit
 Sed prius hoc nostro tantus fundetur in orbe
 Sanguis,^e quem tantum Troia nec ipsa dedit
 Inde revertentur fuerant que pristina secla
 Dicetur valeat qui valet atque potest.

a Na marginesie rozwiązano: Carnisprivium. b Na marginesie rozwiązano: Quadragesima.
 c Na marginesie rozwiązano: Piscatura. d Na marginesie rozwiązano: Pasca. e Na marginesie
 dopisano: agnorum, vitulorum esus carniū.

35. Quidam ad seipsum ob longam in aula moram, k. 412

Iam mea cygneas imitantur tempora plumas
 Inficit et nigras alba senecta genas.
 Iam subeunt anni fragiles et inertior etas

Iamque parum firmo onus hoc ferre grave est
Nunc esset ut posito deberem fine laborum
vivere, me nullo sollicitante metu.
Et parvam celebrare domum patriosque poenates
Securus in patria nunc senescere mea.

36. Epitaph[ium] Veigell, k. 412

Hic iacet obscuro Caspar Veigell marmore duro
Non curavit ille de salute, nec ego curo.
Sicut vixit, ita morixit, sine crux
sine lux : Deus habe animam.

37. [Epithafium] Anny Ocieskiej], k. 423v

Generose Anne de Ociesszino virgini : Spectabilis et magnificus
Joannes de Ociesszino, Regni Polonie cancellarius, Cracoviensis.
Zatoriensis, Osswietimensis, Sandecensis, Olstinensis capitaneus, sub-
camerarius Cracoviensis paterni amoris testimonium posuit.
Vixit annis V mensis XI diebus X
Obiit 27 Xbris 1555
Mors careat lachrimis mea, leti ferte coralas
Felix cui dulcis contigit illa quies
Nil experta mali cunctis erepta procellis
In portu sponsi vela repono mei.

